

طرح مالی جدید برازیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی (گروه
بریکس)
در برابر نظم مالی حاکم برججهان

"افغانستان نیاز به زمان، کمک و
همکاری های انکشافی، دسترسی توام با
امتیازات در بازار های جهانی، سرمایه
گذاری های خارجی و راهبرد دولتی برای
صلح پایدار و ثبات سیاسی دارد"
(اعلامیه مشترک سران کشور های عضو
بریکس در دهلی نو)

1. پیشگفتار
 2. پیشینه تاریخی گروه بریکس
 3. چهارمین نشست عالی سران کشور های گروه بریکس
 4. ارزیابی انتقادی
- بریکس به مثابه یک گروه غیر متجانس و عجین در نظام "جهانی شدن پسا امریکا"
چکیده مطالب
5. رویکردها

1. پیشگفتار

به روز پنجشنبه 28 ماه مارچ، سران پنج کشور عضو "بریکس" در چهارمین نشست عالی این گروه در دهلی نو، پایتخت هندوستان باهم گرد آمده و برای نخستین بار در راستای اهداف این گروه نوظهور تصامیم مشخصی اتخاذ نمودند. گروه بریکس متشکل از کشورهای روسیه، چین، هندوستان، برازیل و آفریقای جنوبی است؛ کشور های که تلاش می نمایند تا در تفاوت چشمگیر با "گروه هفت" یا "G7" از هویت مشخصی برخوردار گردیده و در نتیجه بتوانند در نظام "جهانی شدن پسا امریکا" نقش تاثیر گذاری بازی نمایند. درین نوشته بر نقش سیاسی و اقتصادی این گروه یک نظری گذرا انداخته شده و دشواری هایی که این گروه با آن مواجه می باشد، تذکار میگردند.

2. پیشینه تاریخی گروه بریکس

بریکس Brics. یک اصطلاح ترکیبی از نخستین حروف کشور های عضو، از چپ به راست به تیرتیب ذیل می باشد: **B**rasil, **R**ussia, **I**ndia, **C**hina, **S**outh Africa

اصطلاح "بریک" Bric را برای نخستین بار جیم او نیل Jim O'Neill، کار شناس بنیاد "گولدمن ساکس" Goldman Sachs، یکی از بزرگترین بانکهای سرمایهی و تصدی داد و ستد اسناد بهادار مقیم نیویارک، در سال 2001 عیسوی بکار برده است (1). از آنجایی که

در سال 2010 به تاسی از پیشنهاد چین، افریقای جنوبی نیز به عضویت Bric پذیرفته شد، حرف " اس " S، حرف اول نام انگلیسی افریقای جنوبی South Africa بر آن اضافه گردیده و در نتیجه " بریک " Bric به " بریکس " Brics مبدل گردید.

هسته اصلی بریکس را گروه " ریک " RIC که مراد از آن کشور های روسیه، هندوستان و چین میباشد، تشکیل می دهد که در اوایل سال های نود سده بیستم با ابتکار روسیه تهادب آن گذاشته شده بود. (2) در نخستین نشست عالی گروه بریکس در " ایکتارنبرگ " Ekaterinburg روسیه در ماه جون سال 2009 سران کشور های مذکور، در مورد اوضاع جهانی، به ویژه بحران مالی حاکم و دیگر تنش های جهانی باهم به مشوره نشستند. در اعلامیه مشترک این گروه که در پایان نشست پخش گردید، سران کشور های بریکس بر تعهدات خود در چارچوب گروه بیست صحه گذاشته و دوباره تعهد سپردند که در قبال امور مالی جهانی از سیاست های هماهنگ جهانی پشتیبانی می نمایند. آنها به این باور بودند که کشور های پیرامونی بیشتر از کشور های خود مدار از بحران مالی جهانی متضرر گردیده اند. بنا بر آن بایست کشور های خود مدارکلاسیک اقتصادی، تلاش نمایند تا تاثیرات منفی بحران مالی را بر کشور های پیرامونی به حد اقل رسانیده و دست کم سالانه 0,7 درصد تولیدات ناخالص اجتماعی داخلی خویش (GDP) را در اختیار کشور های پیرامونی قرار دهند. (3)

در دومین نشست سران گروه بریکس در برازیل، پایتخت کشور برازیل در اپریل سال 2010 سران کشور های عضو بریکس تعهد سپردند که آنها از یک نظام چندین قطبی، عادلانه و دموکراتیک جهانی پشتیبانی می کنند؛ نظامی که بر پایه های قوانین بین المللی، مساوات، احترام متقابل، همکاری، همسویی و تصامیم جمعی همه کشور ها استوار باشد. در رابطه به پیامدهای بحران مالی، رهبران کشور های بریکس اظهار نگرانی نموده و از سران کشور های مهم صنعتی خواهان همکاری های بیشتر اقتصادی شدند، تا ازین طریق یک رشد متوازن و پایدار تضمین گردد. (4)

در سومین نشست عالی سران کشور های عضو گروه بریکس، در سنیا Sanya، جمهوری توده چین، در اعلامیه مشترک شان تذکر می دهند که سده بیست و یکم باید به محراق صلح، همسویی، همکاری و انکشاف علمی مبدل گردد. آنها اضافه می نمایند که کشور های عضو این گروه در راستای تامین صلح، امنیت و ثبات سیاسی جهان سهم بسزای داشته اند. آنها دهشت افگنی را تقبیح نموده اضافه می نمایند که هیچ نوع تو جیه دهشت افگنی را نمی پذیرند. (5).

3. چهارمین نشست عالی سران کشور های گروه بریکس

در نخستین سه نشست عالی بریکس، سران کشور های عضو تلاش نمودند تا در راستای مهار کردن بحران مالی جهانی که خود کمتر از آن متاثر بودند، بر امکانات همکاری های مشترک ودور از احساس " جدا طلبی " صحه گذارند. در نتیجه سران این گروه از بر داشتن گام های مشخص و تکروی ها در جهت نقش ساختاری داد و گرفت های گیج کننده جهانی، خود داری کردند. برخلاف، در چهارمین نشست این گروه در دهلی نو، با در نظر داشت آمادگی های گسترده، رهبران این گروه با اعتماد بیشتر به امکانات بالقوه شان، برآمد سیاسی کرده و طرح های مشخصی اقتصادی نیز ارائه نمودند.

نخست از همه **چهارمین جرگه بریکس**، متشکل از کارشناسان کشور های عضو بود که پس از یک نشست سه روزه، به تاریخ ششم مارچ نتایج جر و بحث های شان را انتشار دادند. کارشناسان گروه بریکس عنوانی سران کشور های عضو زیر شعار " ثبات، امنیت و رشد" پیشنهاد های مشخص ارائه کردند. بتاسی از پیشنهاد های این گروه، سران کشور های بریکس باید در جهت پیدایش تاسیسات مشخص تلاش نمایند؛ تاسیساتی که نخست بمتابه بدیل، متضمن رشد و ثبات پایدار در درون کشور های بریکس عمل نموده و در عین زمان راهیافت این تاسیسات بایست ممد رشد و انکشاف در سطح جهانی تلقی گردد. (6) از آنجایی که کشور های عضو بریکس مسئولیت 40 در صد جمعیت جهان را بردوش می کشند، این گروه وجبیه خویش میدانند تا در راه ثبات و انکشاف متداوم آگاهانه، با مسوولیت و هدفمند گام های عملی بردارد.

با در نظر داشت پیشنهاد های مشخص کارشناسان، سران کشور های چین (هو جین تاو Hu Jintau)، روسیه (دیمتری مید ویدیف Dimitry Medvedev)، هندوستان (مان موهن سنگ نخست وزیر Manmohan Singh)، برزیل (دلما روسیف Dilma Rousseff) و افریقای جنوبی(جاکوب زومالام Jacob Zomalam) در چهارمین نشست عالی خویش تحت عنوان "توامیت بریکس برای ثبات، امنیت و رفاه جهانی" موفق گردیدند تا در مورد "تدابیر مشخص و سازنده" تصمیم اتخاذ نمایند. (7) اعلامیه سران بریکس، که حاوی 50 نکته هست، در برگیرنده مهمترین مسایل اقتصادی و تنش های سیاسی روز می باشد. سران کشور ها نخست ازوضع ناهنجار اقتصادی جهان غرب ابراز نگرانی کرده اند و بر فقدان "سیالیت مالی" که مانع رشد اقتصادی و امکانات کاریابی بیشتر پنداشته می شود، انگشت انتقاد می گذارند. گروه بریکس در انتقاد بر ساختاربانک جهانی و صندوق بین المللی پول، دوبنیاد مهم مالی جهانی خواهان بازنگری در سهمیه های کشور های عضو گردیده اند، تا از این طریق این دو بنیاد باز تاب دهنده واقیعت های اوضاع جدید، به ویژه کشور های پیرامونی گردد. درین راستا بریکس خواهان تسهیلات زیادتیر و تهیه بیشتر امکانات مالی برای کشور های پیرامونی گردیده و بر پذیرش این کشور ها در چارچوب سازمانی با حقوق مساوی تاکید می نماید. برای تمویل زیر ساختهای اقتصادی درون گروه بریکس و همچنان امکانات گسترش آن برای کشور های پیرامونی خارج از این گروه، رهبران بریکس طرحی را می پذیرند که به اساس آن باید به زودی موسسه ای بنام " بانک انکشاف"، - Development Bank - تشکیل گردد، بانکی که هدف آن می تواند در تهیه تسهیلات مالی مناسب برای تمویل پروژه های انکشاف اقتصادی خلاصه گردد. (8)

در بخش سیاسی، نخست از همه سران کشور های بریکس درمورد تنش های حاکم در سوریه اظهار نگرانی کرده و خواهان پایان بخشیدن به خشونت و پایمال نمودن حقوق بشر دران کشور شدند. با در نظر داشت حاکمیت ملی، استقلال و تمامیت ارضی کشور سوریه، سران بریکس خواهان راهیافت حل مسالمت آمیز بحران در ین کشور عربی شدند.

سران کشور های بریکس در رابطه به اوضاع ایران اظهار داشتند که با توجه به پیامد های ویرانگر منازعه، دامنه این بحران نباید گسترش یابد. در حالیکه سران کشور های عضو بریکس در مورد برنامه ی هسته یی ایران اظهار نگرانی نمودند، در عین زمان بر حق استفاده صلح آمیز هسته یی ایران بر اساس قوانین و مقررات بین المللی صحه گذاشتند.

در مورد انکشاف اوضاع در افغانستان، سران کشور های بریکس به این باور اند، که این کشور به "زمان، کمک و همکاری های انکشافی، دسترسی توام با امتیازت در بازار های

جهانی، سرمایه گذاری های خارجی، راهبرد دولتی برای صلح پایدار و ثبات سیاسی." نیاز دارد. (9)

سران کشور های بریکس اضافه می نمایند که آنها از تعهد جا معه جهانی در نشست بن در دسمبر سال 2011 در قبال مسولیت جهانی از سال های 2014 تا 2025 پشتیبانی می نمایند. بریکس خواهان ظهور یک دولت صلح آمیز، با ثبات و دموکراتیک در افغانستان بوده و در جهت مبارزه با دهشت افگنی بر ضرورت همکاری های منطقه یی و جهانی صحه می گذارد.

4. ارزیابی انتقادی

بریکس به مثابه یک گروه غیر متجانس عجین در "جهانی شدن پسا امریکا"

بریکس در بر گیرنده یگ گروه از کشور های غیر متجانس سیاسی بوده که علیرغم تفاوت های ساختارهای اقتصادی، با اتحادیه اروپا و ایالات متحده امریکا در نظام "جهانی شدن پسا امریکا" در تباری و هم چشمی قرار دارد.

تولیدات ناخالص اجتماعی (GDP) کشور های عضو گروه بریکس، به مثابه قدرت تولیدی این کشور ها، در سال 2011 به 12 هزار میلیارد دلار امریکایی و بترتیب ذیل بالغ می گردید: چین 6,4 هزار میلیارد دلار، هندوستان 3 هزار میلیارد دلار، برازیل 1,3 هزار میلیارد دلار، روسیه 1,2 هزار میلیارد دلار و افریقای جنوبی 456 میلیارد دلار امریکایی. به شکل مقایسوی: محصول ناخالص اجتماعی ایالات متحده امریکا در سال 2011، بر 10,9 هزار میلیارد دلار امریکایی بالغ میگردد. (10)

جیم او نیل Jim O'Neill در پژوهش تاریخی اش در سال 2001 زیرعنوان "جهان به اقتصاد بهتر بریکس نیاز دارد"، "The World Needs Better Economic BRICs" پیش بینی نموده است که در نظام اقتصادی جهان دگر گونی های بنیادی در حال شکل گیری است؛ به ترتیبی که ثقلت توانایی های تولیدی از "گروه هفت" (G7) به نفع گروه بریکس تغییر می نماید. (11) باین ترتیب تا سال های 2050 اقتصاد کشورهای بریکس بر اقتصاد کشور های "گروه هفت" سبقت خواهد جست.

در حالیکه 2,8 میلیارد جمعیت، 40 درصد نفوس جهان در کشور های عضو گروه بریکس بسر می برند ولی سهم محصول ناخالص اجتماعی این گروه به 20 درصد محصول جهانی رسیده و سهم تجارت این کشور ها به 15 درصد تجارت جهانی بالغ میگردد. (12)

نظر به اختلافات درونی این گروه، سران کشور های عضو موفق نشدند تا در سال 2011، پس از کناره گیری دومینیک ستراس کان، رییس صندوق بین المللی پول، برای احراز این کرسی کسی را از حلقه خود و یا از گروه کشور های پیرامونی نامزد نمایند. در نتیجه کماکان در تداوم سیاست های پیشین، خانم کریستین لاگارد - Christine Lagarde - ، وزیر امور مالی فرانسه برین کرسی تکیه زد. درین روز ها که گفتگودر مورد احراز کرسی بانک جهانی جریان دارد، باز هم انتظار نمی رود که گروه بریکس - علیرغم توانایی های عظیم اش - در جهت احراز این کرسی، با کشور های پیرامونی گام های مشترک بر دارد، تا بتوانند نامزد خود را جانشین رابرت زولیک - Robert Zoellick -، رییس فعلی بانک جهانی گردانند. (13)

از نگا سیاسی، در سه کشور عضو بریکس یعنی برازیل، افریقای جنوبی و هندوستان با دشواری های کم و زیاد، نظام های مردم سالاری با ویژگی های سیاست های "سوسیال دموکراسی" منطقه یی حکمفرما میباشد. بر مبنای همین شاخص در درون گروه بریکس از فرکسیون " ایبسا" - IBSA - سخن زده شده که مراد از آن همین سه کشور با نظام های مردم

سالاری میباشد. (14) برخلاف در روسیه فدرالی - پس از درهم ریزی امپراتوری شوروی - تحت رهبری "حزب روسیه متحد" یکنوع اقتدار گرایی سیاسی با پشتیبانی الیگارشی و با نقش محدود "مردم سالاری" حکمفرما گردیده است. در اخیر در چین توده بی با وجود باز نگر ی های سیاست های اقتصادی کما کان "حزب کمونیست" آن کشور به شکل انحصاری سرنوشت کشور را تعیین مینماید.

از نگاه اقتصادی - با وجود عجین شدن نسبی این گروه در نظام "جهانی شدن پسا امریکا" - روسیه و برازیل، دوکشور اند که با داشتن منابع سر شار طبیعی از جمله گاز و نفت در وابستگی خاص صادراتی به نظام اقتصاد جهانی دیده می شوند. از جمله روسیه با داشتن 32 درصد منابع طبیعی گاز جهان حایز مقام نخست در سطح جهانی محسوب می شود. ذخایر نفتی روسیه به 12 درصد ذخایر جهان بالغ می شود (15) ولی دوکشور دیگر این گروه یعنی هندوستان و چین با داشتن سطح عالی تکنالوژی و بازارهای بزرگ مواد مصرفی در درون کشور های شان با دو معضله مهم روبرو دیده می شوند: نخست از همه تهیه مواد خام، به ویژه فقدان انرژی، بزرگترین دشواری این کشور ها به شمار می رود. در نتیجه شگو فابی اقتصادی این دو کشور بزرگ جهان را ضربه پذیر می سازد. از سوی دیگر، از آنجایی که ساختار های اقتصادی این کشور ها به پیمانانه های زیاد در اقتصاد جهانی عجین شده اند، و کشور های خود مدار کلاسیک به پیمانانه های فرا وان در بین دو کشور سرمایه گذاری کرده اند، کشور های خود مدار از پا به های سر سام آور انکشاف اقتصادی این دو کشور بهره کشی می نمایند. چنانکه ارزش اضافی ای که از ناحیه "انباشت بدوی سرمایه" درین دو کشور خلق می شود، در "انباشت نظام سرمایه داری جهانی" به نفع کشور های خود مدار کلاسیک منحل میگردد. (16) دو کشور هندوستان و چین- با وجود مشابهت های ساختارهای اقتصادی - از ویژه گی های شیوه کار برد سیاست های اقتصادی بر خوردار اند که با همدیگر تفا وت های بنیادی دارند. از جمله در حالیکه در دهلی نو از راهیافت سیاست اقتصادی از "پایین به بالا" - bottom up - پیروی گریده، پیکنک بر خلاف به راهیافت "از بالا به پایین" - top down - توسل می جوید. همچنان دشواری دیگری که در راه بهبودی روابط سیاسی هردو کشور دیده میشود، ناشی از تنش های ارضی بین دو کشور است که اطلاق "میراث تاریخی" بر آن صدق می ناید. این موضوع، به نوبه خود منجر به سیاست های مختلف منطقه یی به ترتیبی گردیده است که چین برخلاف هندوستان که در مسئله کشمیر با پاکستان در رو یارویی قرار دارد، با اسلام آباد از "روابط حسنه" تاریخی برخوردار می باشد. باید افزود که در کنار تفاوت های نظری در قبال همکاری با ایالات متحده امریکا، دهلی نو و پیکنک در بخش نفوذ در آسیای مرکزی، به ویژه دستیابی به ذخایر سر شار نفت و گاز این حوزه از جمله در افغانستان در هم "چشمی و تبتانی" قرار دارند.

نتیجه گیری

گروه بریکس یک تنظیم نیمه بند و غیر متجانس است که با اختلافات سیاسی و دشواری های ساختارهای اقتصادی دست و پنجه نرم می نماید. با وجود تفاوت های سیاسی در بین کشور های عضو گروه بریکس، کارشناسان براین باور اند که "علاقه مشترک اقتصادی" در محراق تصورات سران کشور های بریکس قرار دارد. (17) تصورات گروه بریکس روی این محور دور می زند، که نظام "جهانی شدن پسا امریکا" در حال شکل گیری می باشد؛ نظامی که بیشتر در آن از نقش تعیین کننده گروه کشور های خود مدار کلاسیک به آهستگی ولی به شکل متداوم کاسته می شود. اینکه تا کدام حد گروه بریکس ازین دگرگونی بهره می برد، مربوط به تکامل یک سری از عوامل پیچیده سیاسی و اقتصادی است که پیش بینی آن با مشکلات زیادی مواجه دیده می شود. اگر گروه بریکس که 40 درصد جمعیت جهان را دارا می باشد، مانند گذشته ها با پایه رشد و انکشاف اقتصادی 5 تا 10 درصد سالانه دست

یابد، طبیعی است که زود یا دیر از کشور های گروه هفت سبقت می جوید. ولی اینکه آیا گروه بریکس به تناسب شاخص جمعیت خویش سهم تولیدات اجتماعی اش و همچنان سهم داد و ستد تجاری خویش را هم به پایه 40 در صد جهانی ارتقا داده می تواند، باید با احتیاط برخورد نمود. در اینجا به ویژه خواست های بر حق شهروندان کشور های عضو گروه بریکس در رابطه با ارضای احتیاجات اولیه زندگی شان و آزادی های مدنی که در مغایرت به بهره کشی از انباشت بدوی این کشور ها قرار دارد، نقش کلیدی بازی خواهد نمود. علاوه بر آن چین، هندوستان و روسیه، یعنی هر سه کشور محوری بریکس با دهشت افگنی و جنبش های جدا طلبی سخت در مبارزه اند. بالآخره علاوه بر اینها، درین راستا پرسشی خلق می شود که آیا افزایش سهم گروه بریکس، تنها به ضرر گروه هفت خواهد بود و یا حتی به ضرر کشور های پیرامونی نیز افزایش خواهد یافت. ارقام ساختارهای اقتصادی و هم سیاست های توأم با احتیاط گروه بریکس بیشتر بیانگر این نکته است که این گروه آهسته آهسته درنظام "جهانی شدن پسا امریکا" عجین میگردد. باین ترتیب و در آخرین تحلیل بدون تغییرات پارادگم یا سرمشق فکری اقتصادی و با وجود دگرگونی های سلیقه یی، گروه بریکس در خدمت بازار یابی سرمایه های مالی جهانی قرار می گیرد.

5. رویکرد ها:

(1) <http://de.wikipedia.org/wiki/BRICS-Staaten>

(2)

http://topics.nytimes.com/topics/reference/timestopics/organization/s/b/bric_group/index.html?scp=1-spot&sq=brics&st=cse

(3) <http://www.bricsindia.in/firstSummit.html>

(4) همانجا

(5) همانجا

(6) <http://www.bricsindia.in/recommendations.html>

(7) <http://www.mea.gov.in/mystart.php?id=190019162>

(8) همانجا

(9) همانجا

(10) http://www.nationmaster.com/graph/eco_gdp_cia_fac-

(economy-gdp-cia-factbook) و

(11) [Texte\brics\china_brics_up_afrika.htm](http://www.nationmaster.com/graph/eco_gdp_cia_fac-Texte\brics\china_brics_up_afrika.htm)

(12) <http://de.wikipedia.org/wiki/BRICS-Staaten>

(13) [html?ref=bricgroup_erging-economies-in-brics.](http://de.wikipedia.org/wiki/BRICS-Staaten?ref=bricgroup_erging-economies-in-brics.html)

(14)

<http://topics.nytimes.com/topics/reference/timestopics/organization>

(s/b/bric_group/index.html?scp=1-spot&sq=brics&st=cse

(15) <http://de.wikipedia.org/wiki/Russland.>)

(16) در مورد جزئیات این موضوع مراجعه شود به: سید موسی صمیمی، «جهانی شدن پسا

امریکا" - گروه بیست 20 G، بمثابة ابزار گرداننده نظام جدید. در

<http://www.goftaman.com/daten/fa/index.htm>

(17) <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-india-17515118>